

FÖRETAGARE:

LIVSMEDELS-
INDUSTRIN

FINLANDS BÄR

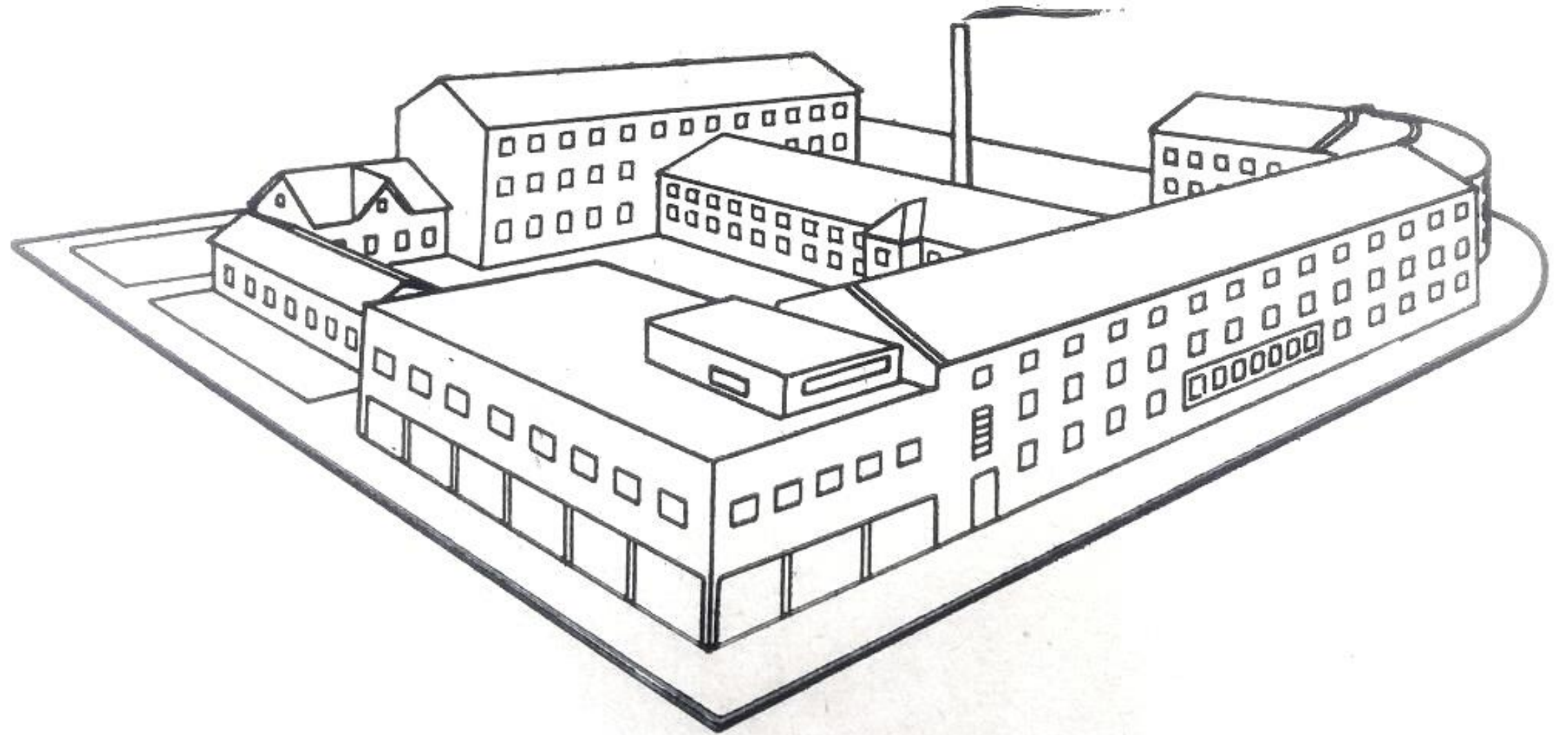
Monihedelmä
marmeladi

OY SUOMEN MARJAT AB
KOKKOLA-GAMLAKARLEBY

Flerfrukts
marmelad

350 g

Hunaja
hilloa

OY SUOMEN MARJAT AB
KOKKOLA-GAMLAKARLEBY

Honungs
sylt

350 g

FINLANDS BÄR AB

Carl Hagström

Företagsfältet i Gamlakarleby utvidgades år 1932 med en ny aktör då Oy Suomen Marjat Ab grundades av Carl Hagström (1903–1967), sonen till industri- och ekonomierådet A.L. Hagström. Han var även VD för företaget. Carl blev bekant med arbetslivet och företagarens vardag redan som ung då han deltog i faderns företagsverksamhet bland annat som VD för Storforsens elkraftverk och försäljningschef för Hagströms läderfabrik. Suomen Marjat var hans första egna affärsidé.

K.H.Renlunds museum

K.H.Renlunds museum

Både de näringsfysiologiska undersökningarna om de inhemska bärens hälsosamhet och förbudslagens upphävning samma år företaget grundades var motiven till att starta verksamheten.

Produkturvalet bestod av sylter, natursafter, rå lingonsaft och fruktextrakter till läskedrycker samt bärviner och likörer.

“

”LINGON” ÄR EN NATURSAFT SOM INNEHÅLLER ANSENLIGA MÄNGDER VÄRDEFULLA GRUNDÄMNINGEN OCH DEN BÖR HÅLLAS HYGIENISKT FÖRSTKLASSIG I ALLA FÖRHÅLLANDEN.

”LINGON” ÄR FRAMSTÄLLD AV ABSOLUT MOGNALINGON OCH ÄR ALLTSÅ EN OFÖRFALSKAD NATURPRODUKT VARS NATURLIGA EGENSKAPER INTE HAR FÖRSTÖRTS MED HETTA.

DÅ MAN SPÄDER UT SAFTEN MED EN LÄMPLIG MÄNGD VATTEN BLIR SAFTEN EN HÄLSOSAM OCH SMAKLIG BORDSDRYCK SOM ÄR MYCKET LÄMPLIG FÖR PERSONER SOM VILL UNDVIKA FETMA.

”

Georg v. Wendt, ”professor, doktor i filosofi och medicin”, rekommenderade Suomen Marjats rålingonsaft år 1932

K.H.Renlunds museum

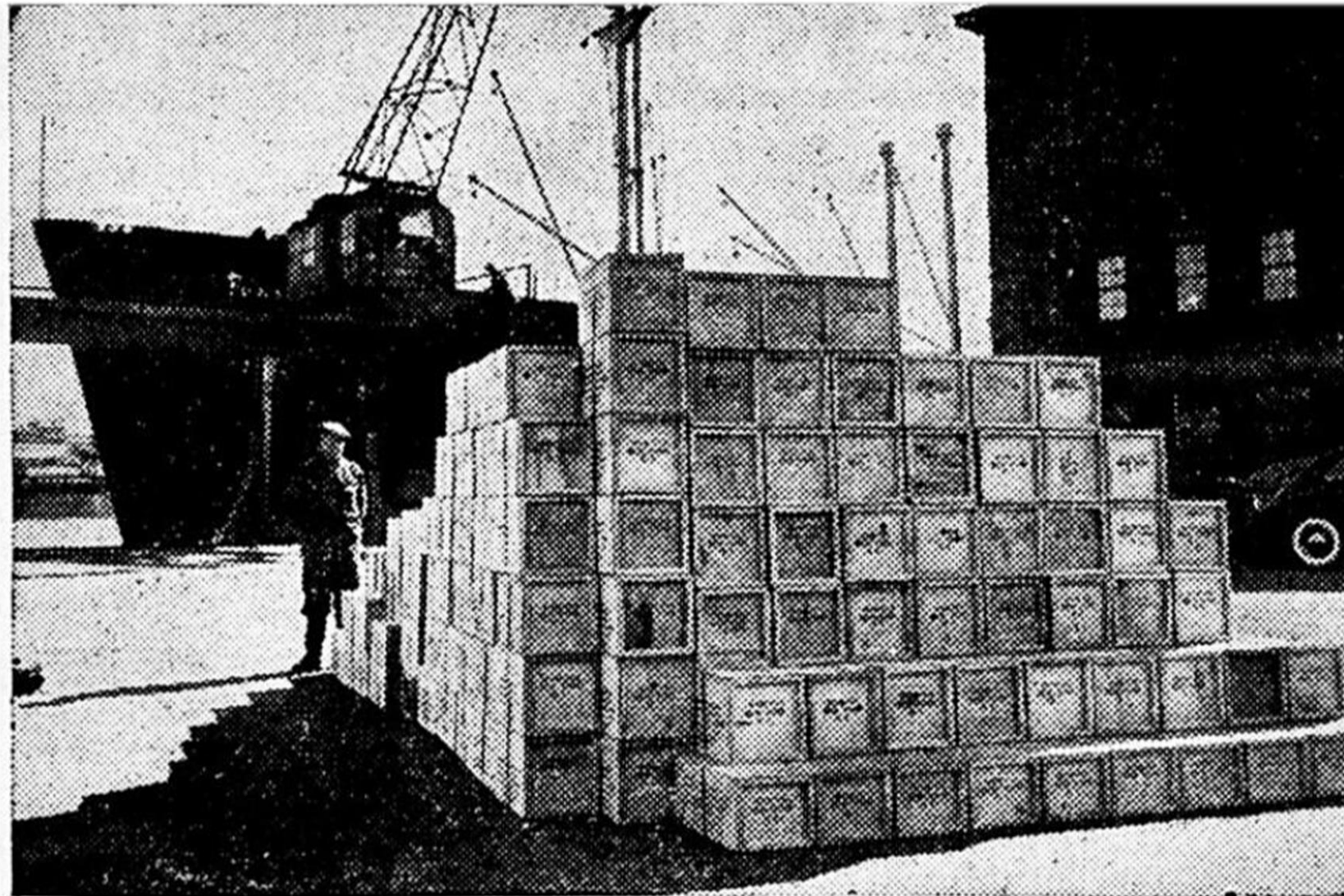

Av alkoholdryckerna tillverkade av Suomen Marjat blev bärvinet Monika och enbärsslikören Tonika mycket omtyckta. Tonika steg till Finlands populäraste exportlikör på 1930-talet.

Carl Hagström startade inte sin bärförädling utan lärdom och kunskap, han bekantade sig grundligt med branschens yrkeshemligheter runtom i Europa. År 1931 reste han med stöd av ett stipendium från staten på en studieresa till bland andra franska och tyska bär- och fruktförädlingar.

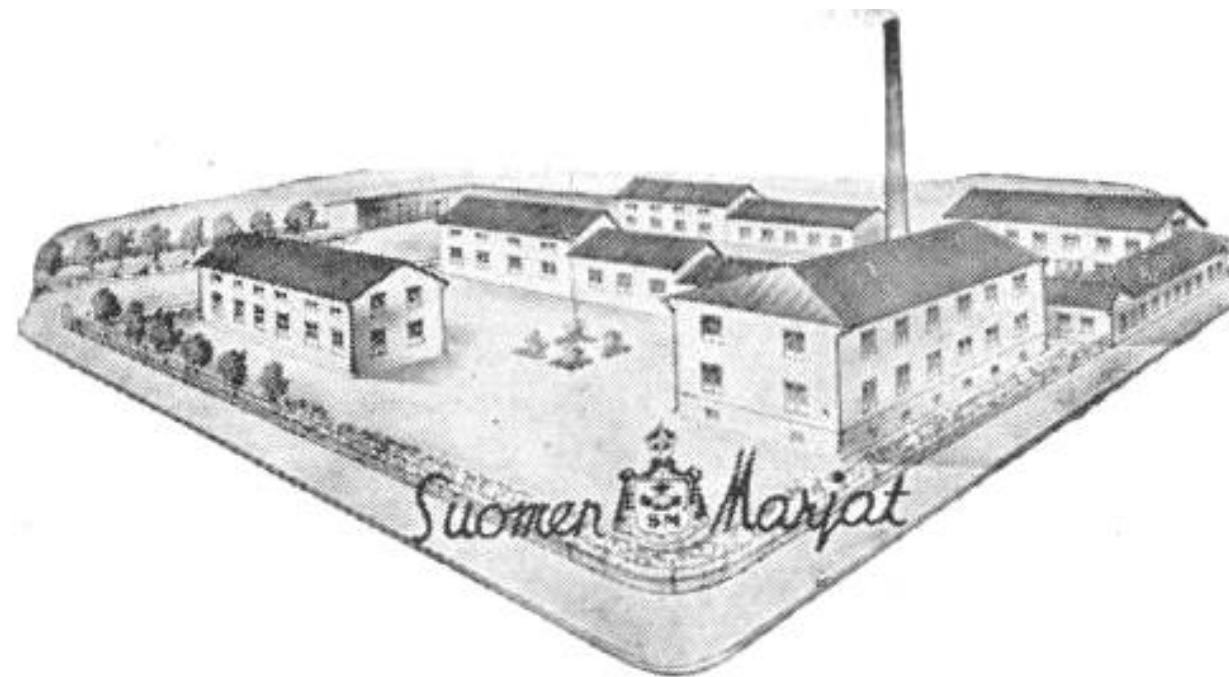
AINUTLAATUINEN VIENTI. Oy. Suomen Marjat, Kokkola, laivasi t.k. 19 pnä Helsingistä New Yorkiin 250 laatikkoa suomalaista Tonika likööriä, josta ylläoleva kuva.

Företaget idkade internationellt samarbete även senare; Tyskland var länge den största köparen av finska lingon. Finlands bär sysselsatte både bärplockare och -odlare lokalt och nationellt. I mitten på 1930-talet köpte företaget upp 250 000 kilo bär per år.

Ab Suomen Marjat Oy erbjöd smakupp-
levelser och förverkligade önskade
förbättringar i stadsbilden. Fabriks-
byggnaden i Hakalax berömdes för sitt
klara och ståtliga formspråk och för att
effektfullt pryda infarten till staden.

Verkställande direktör Hagström var känd
för att ha öga för runda funkisformer och
detta syntes förutom i familjens hem,
också i fabriken och i familjens sommar-
ställe Villa Berghäll.

Suomen *Marjat*

**Oy. SUOMEN MARJAT,
KOKKOLA**

Keski-Pohjanmaan rikkaalla marjaseudulla
sijaitseva luonnonmehu- ja viinitehdas, val-
mistaa m.m.

Puolukkaraakamehua,

Luonnonmehuja,

Monika-hedelmäviiniä,

Tonika-yrttilikööriä.

(Myy: Oy. Alko-
holiliike Ab.)

K.H.Renlunds museum

I början av 1990-talet flyttade Suomen Marjat till Mesill industriområde för att år 1994 fusioneras med Chymos Ab. Företaget satte ändå sitt spår i stadens industrihistoria och i stadsbilden.

Källor:

- Där skogens och trädgårdens bär förvandlas och förädlas. Kort besök på Oy Suomen Marjats fabriker. Österbottningen 1.7.1949
- Gamlakarleby stads historia, del 5
- Granholm, Ole 2009: Ett Företagsamt folk
- Kemiska industrins ABC
- Liikeväki: Suomen liikealalla toimivien aikakauslehti n:o 13-14. 24.7.1936 s. 83., Nationalbibliotekets digitala samlingar
- Tidningen Warkauden lehti 22.4.1939, Nationalbibliotekets digitala samlingar
- v. Wendts utlåtande om Suomen Marjat Oy:s rålingonsaft, Nationalbibliotekets digitala samlingar

K.H.Renlunds museum

FÖRETAGARE:

LIVSMEDELS-
INDUSTRIN

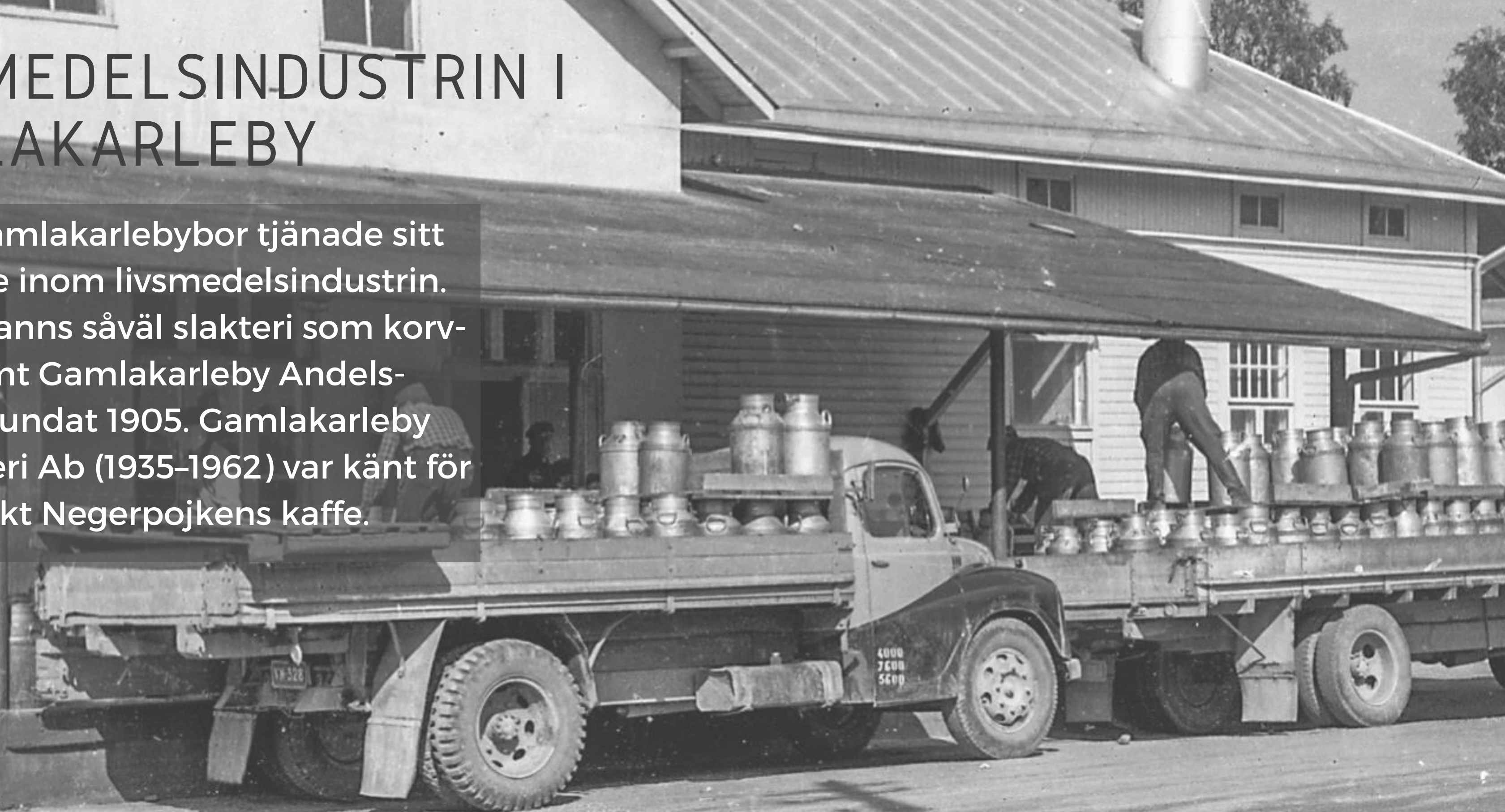
AB HUHTAMÄKIS
FABRIKER

Huhtamäkis fabriker i Gamlakarleby. K.H. Renlunds museum.

LIVSMEDELSINDUSTRIN I GAMLAKARLEBY

Många gamlakarlebybor tjänade sitt uppehälle inom livsmedelsindustrin. I staden fanns såväl slakteri som korvfabrik samt Gamlakarleby Andelsmejeri, grundat 1905. Gamlakarleby kafferosteri Ab (1935–1962) var känt för sin produkt Negerpojken's kaffe.

K.H.Renlunds museum

Ur Huhtamäkis
grossprislsta från 1925.

I mitten av 1960-talet fanns det 13 bagerier i staden som såg till att det fanns bröd på borden i hemmen. Det största bageriet, Oy Sokle Ab (1937), som ägdes av SOK, hade som mest över hundra arbetstagare. Nejdens mest ansedda bagare arbetade i Gamlakarleby Bageri Ab som var en av Österbottens största småbrödsproducenter.

I Gamlakarleby tillverkades också lyxigare livsmedel som karameller och tuggummi.

DRAGÉETILLV

(I c:a 4 kg

203	Dragekulor
204	Dragebär
205	Fruktdrage
206	Körsbär
207	Sjöstenaar

208	
209	

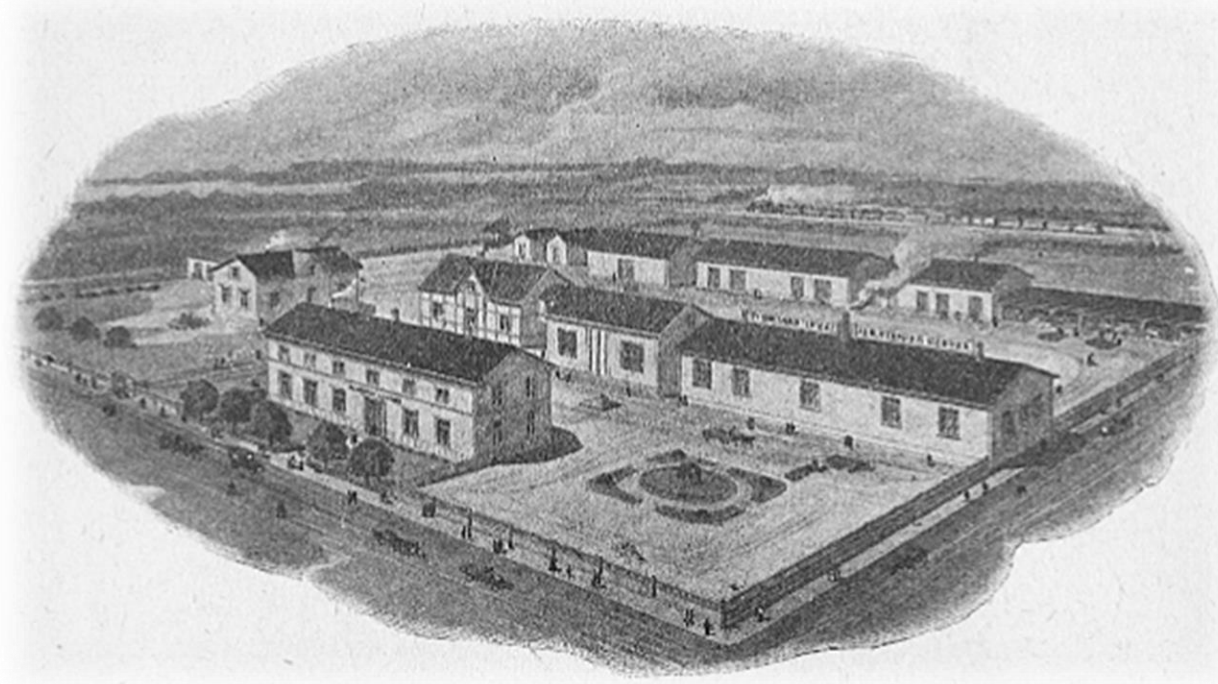
V.
MJUKA KONFEKTY
OMSL
(i c:a 4 kg

220	Namnlös
221	Kullervo
222	President
223	Norrskan
224	Mjuka konfektyrer sort. .
225	Vampyr
226	Sil

Ment-pastillpåsar. Åbo
museicentral, CC BY-ND 4.0

AB HUHTAMÄKIS FABRIKER

Ur Huhtamäkis Fabrikers grossprislista från år 1925.

Gamlakarleby fick sin egen sötsaksfabrik då Heikki Huhtamäki 1921 grundade sitt företag. Ab Huhtamäkis Fabrikers anspråkslösa utrymmen låg i Savela gårds fähus i Hakalax. I närheten låg också Hagströms Läderfabrik, liksom senare Ab Finlands Bär, som leddes av Carl Hagström.

Heikki Huhtamäki blev en del av samma familj då han gifte sig med A.L. Hagströms dotter Signe.

Ur Huhtamäkis grossprislista från år 1925.

N:o	
	(Täsmälle
90	Hedelmä
91	Sipuli
92	Anis
93	Priimasekoitus
94	
95	
	EJ (Täsmälle
106	Punssitynnörit .
107	Jääkaramellit ..
108	Rommi
109	Suklaa
110	Zulu
111	Toukoviini
112	Extrapriimasekoit
113	
114	
	(noin
125	Kerma
126	Puikot
127	Karnevaali

Annons i Iltalehti 25.9.1922.

O. Y. HUHTAMÄEN TEHTAAT	
KOKKOLA	
RINTAKARAMELLI	
<u>SUOMI</u>	SANI TAS
<u>APOLLO</u>	
<u>SITRUUNA</u>	
BROSTKARAMELL	
	Helsingin Konttori Vuorik. 3 Puh. 8397

Av alla produkter blev Sanitas bröstpastiller en storsuccé. Produktionslicensen hade erhållits då Harald Gustafssons karamellfabrik fusionerades med Huhtamäki Oy. Sanitas erhöll första pris på "Berlins hygieniska och naturmedicin utställning".

Det första året anställdes ca 60 personer. Snart utvidgades fabriken och år 1921 öppnades ett försäljningskontor i Helsingfors. Efter sitt första verksamhetsår fördubblade företaget sitt sötsaksurval på 46 produkter med bl.a. lakrits och choklad.

År 1922 skrev tidningen Kokkola om Huhtamäkis produkter, "som karameller, tabletter, kakao- och chokladwaror" säljes numera redan i alla butiker omkring i landet.

“

PÄÄOSANA TÄSTÄ USEITA OSASTOJA MUODOSTAVASTA LAITOKSESTA ON KARAMELLIOSASTO. TÄHÄN AVARAAN JA VALOISAAN HUONEESEEN ON SIJOITETTU MITÄ MONINAISIMPIÄ SÄHKÖLLÄKÄYPIÄ KONEITA JA JYKEVIÄ MARMORIPÖYTIÄ, JOILLE KARAMELLIMASSA SUURISTA KUPARISISTA KATTILOISTA KAADETAAN JA JOILLA NE LEIVOTAAN JA VIEDÄÄN KONEISIIN TAI NOKKELISSA NAISKÄSISSÄ VALMISTETAAN LOPULLISEEN MUOTOONSA.

HIENOIMMAT KARAMELLIT, JOTKA VARUSTETAAN LAADUN MUKAAN ERILAISILLA SUOJAUSPAPEREILLA, VIEDÄÄN TÄÄLTÄ KÄÄRIMÄOSASTOLLE, MISSÄ LUKUISA TYTTÖPARVI, JOITTEN SORMET LIIKKUVAT KUIN SIROT KONEET, KÄÄRII NE JA PUNNITSEE ERIKOISIIN RASIOIHIN.

”

Tidningen Kauppalehti bekantade sig med Huhtamäkis fabrik i Gamlakarleby och skrev om den 25.6.1923.

Palvelukseen halut.

5 TYTTÖÄ

saavat toistaiseksi työtä käärimäosastolla urakkapalkalla (etusija ennen tehtaassamme työskennelleillä) sekä

1 SIIVOJATAR

vakinaisen paikan viikkopalkalla.
Lähemmin tehtaan konttorissa.
O.Y. Huhtamäen Tehtaat.

Tidningen Kokkola 6.11.1924.

30 tyttöä

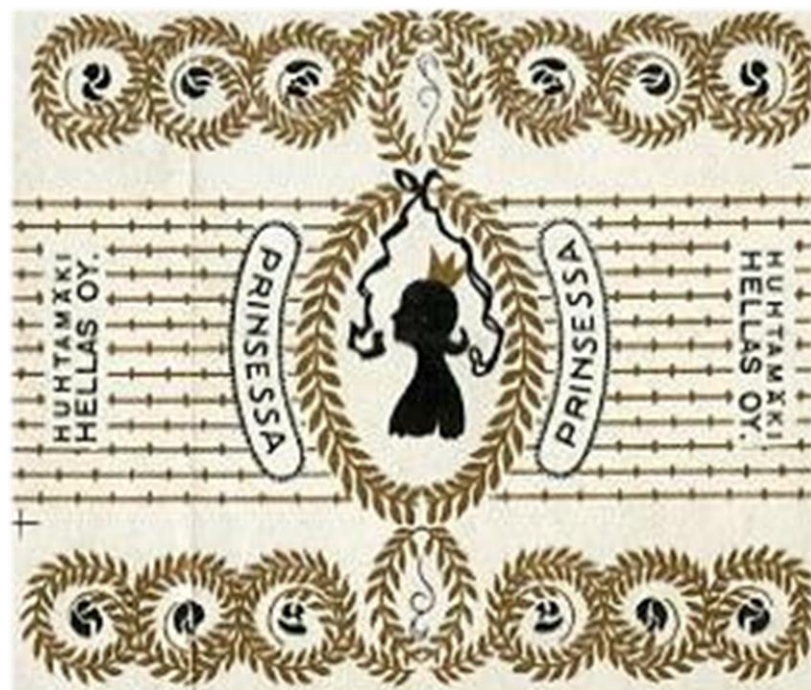
otetaan työhön tehtaaseemme.
Ilmoittauduttava tehtaan konttoriin
ensi lauantaina kello 10—11 a. p.

**O.Y. Huhtamäen
Tehtaat.**

Tidningen Kokkola 23.02.1922.

Kunnollinen
asiapoika
saa paikan
Oy. Huhtamäen Tehtailla.

Tidningen Kokkola 12.11.1925.

1930-talet

1940-talet

Sötsaksskatten som trädde i kraft 1926 blev ödesdiger för företaget, som stängde fabriken i Hakalax 1929. För att undvika skuldsättning gick Huhtamäkis fabriker ihop med åbobaserade Hellas Ab till Huhtamäki-Hellas Ab år 1931. Sötsaksproduktionen flyttades till Åbo.

År 1943 skänkte Huhtamäki majoriteten av sina aktier till Finska Kulturfonden.

Huhtamäki-Hellas karamell- och chokladoslag samt askar. Bilder ur Finna: Åbo museicentral, CC BY-ND 4.0.

1950-talet

1960-talet

Heikki Huhtamäki skänkte Kokko-statyn som finns i hörnet av Karlebygatan och Långbrogatan till Gamlakarleby stad år 1951. På piedestalen finns huvudnäringarna i Gamlakarleby avbildade. Statyn gjordes av Essi Renwall. Vi Neristassbor rf, Karleby hembygdsarkiv.

Senare kom bolaget som Heikki Huhtamäki hade grundat att omfatta även livsmedels-, dryckes-, medicin- och metallindustri bl.a. genom företagen Jalostaja, Marli och Leiras. Sockerbagarens son från Alavo tog ett stort kliv och blev chef för ett konglomerat.

Numera är storbolaget Huhtamäki känt speciellt för sina produkter inom förpackningsindustrin, såsom engångskärl och livsmedelsförpackningar, som tillverkas för hela världens marknad. Sötsaksfabriken i Gamlakarleby utgjorde företagsverksamhetens vagg och vävs således hedersvärt in i Huhtamäkis framgångssaga.

Som kuriositet kan nämnas att fastän sötsakstillverkningen tog slut i och med Huhtamäkis och Hellas´ fusion, så ersattes den av ett hälsosammare alternativ, nämligen tuggummit. Tuggummi-fabriken som B. Kankkonen grundade 1938 fick namnet Oy Champion Ab då den blev ett aktiebolag år 1953. Efterfrågan var stor, för i början av fabriken verksamhet tillverkades inhemska tuggummin förutom av Champion bara av ovannämnda Hellas.

I slutet av 1960-talet såldes företagsverksamheten till Uleåborg och därmed överfördes Gamlakarleby's tuggummi-produktion till historieböckerna.

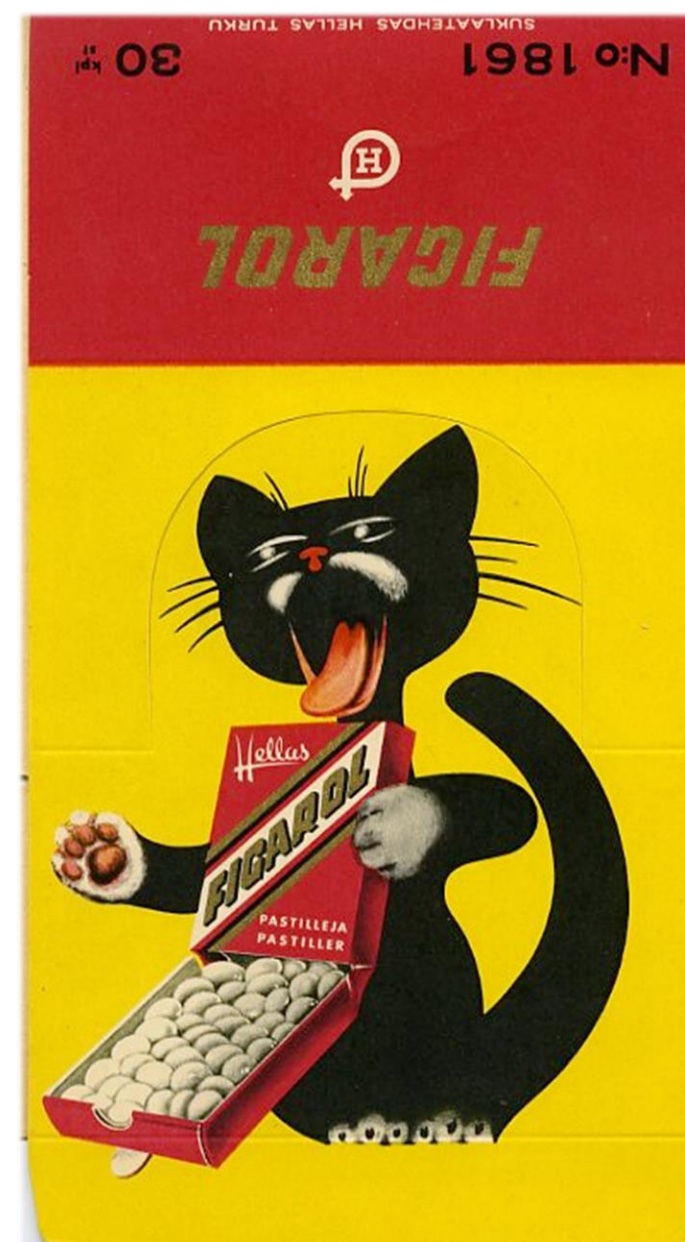

K.H. Renlunds museum.

Tuggummi-fabriken Oy Champion Ab sysselsatte som mest 48 personer och framställde 24 olika produkter. Till företagets produkturval hörde också olika samlarserier som bl.a. presenterade stadens fotbollsspelare.

Källor:

- Gamlakarleby stads historia, del 5
- Granholm, Ole: Ett företagsamt folk
- Huhtamäkis webbsidor: <https://www.huhtamaki.com/fi/tietoa-meista/historiamme/>
- Kemiska industrins ABC
- Oy Huhtamäen tehtaat Ab, grossprislista från år 1925. Nationalbibliotekets digitala samlingar.
- Tidningen Iltalehti 25.9.1922, Nationalbibliotekets digitala samlingar
- Tidningen Kauppalehti 8.1.1923 och 26.5.1923. Nationalbibliotekets digitala samlingar
- Tidningen Kokkola 2.11.1925, 23.02.1922 och 6.11.1924, Nationalbibliotekets digitala samlingar
- Åbo museicentrals samlingar, Finna.fi
- Vi Neristassbor rf, Karleby hembygdsarkiv

Figarol-butiksförpackning.
Finna, Åbo museicentral,
CC BY-ND 4.0